

18. YILINDA İNTERNET BİLGİ TOPLUMU ve DEMOKRASİ

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) Diyarbakır Şubesi, Dicle Üniversitesi Mühendislik Fakültesi ve İnternet Teknolojileri Derneği'nin ortaklığıyla İnternet Haftası'nda "18. Yılında İnternet, Bilgi Toplumu ve Demokrasi" konulu bir panel düzenlendi. Panelde konuşan EMO Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Bozkırılıoğlu, Türkiye'ye İnternet'in gelişinin 18. yılında İnternet içeriğinin düzenlenmesine yönelik düzenlemelerin sansür ve ifade özgürlüğünü engellemeye dönük kullanımını ortaya koyarken, "güvenli İnternet" düzenlemeleri ile ilgili kaygılarını dile getirdi.

EMO Diyarbakır Şubesi, Dicle Üniversitesi Mühendislik Fakültesi ve İnternet Teknolojileri Derneği'nin ortaklığıyla İnternet Haftası'nda düzenlenen "18. Yılında İnternet, Bilgi Toplumu ve Demokrasi" konulu panel 11 Nisan 2011 tarihinde Dicle Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi. EMO Diyarbakır Şubesi 15. Dönem Yönetim Kurulu Başkanı Nedim Tüzün'ün yöneticiliğini yaptığı panele konuşmacı olarak katılan Doç. Dr. Mustafa Akgül "Dünyada ve Türkiye'de İnternet Kullanımı", "Bilgi Toplumu", "Katılım, Demokrasi ve İnternet" ve "Türkiye'de Sansür Yasası" konularında sunum yaptı. Diğer konuşmacı Yrd. Doç. Dr. M. Sıraç Özerdem ise "İnternet ve Güvenlik" konulu sunumunu gerçekleştirdi.

EMO Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Bozkırılıoğlu, İnternet'in tarihsel gelişimini anlatarak başladığı konuşmasında, 1985 yılında kullanılmaya başlayan İngilizce İnternet sözcüğünün, "kendi aralarında bağlantılı ağlar" anlamına gelen "Interconnected Networks" teriminin kısaltması olduğunu anımsattı. Bozkırılıoğlu, İnternet üzerinden ağ sayesinde iletişim kuran bilgisayar sistemleri olan askeri iletişim sistemi Semi-Automatic Ground Environment (SAGE) ve ticari havayolu rezervasyon sistemi olan Semi-Automatic Business Research Environment'in (SABRE) 1950'lerin başında başladığını belirtti. Mehmet Bozkırılıoğlu, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"1960'larda ise The Advanced Research Projects Agency (ARPA), ABD'nin savunma sistemi için the Advanced Research Projects Agency Network'ın (ARPANET) tasarım finansmanı olmaya başladı. 1960'larda oluşturulan projelerin sayesinde 1969'da İnternet o dönemin zirvesine ulaşmıştır. Bu tarihten sonra da ARPANET bildiğimiz modern İNTERNET olarak hayatımıza girmiş oldu. 70'li yılların başında Amerikan üniversitelerinde bu projeden yararlanma imkânı verilmesinin ardından e-posta (SMTP) ve NNTP uygulamaları yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bunları FTP ve HTTP izlemiştir."

Türkiye'ye İnternet'in gelişinin 18. yılına girildiğini belirten Bozkırloğlu, "2010 yılında yayınlanan Küresel Bilgi Teknolojileri Raporu'na göre Türkiye, 133 ülkenin yer aldığı, hem bilgi ve iletişim teknolojileri altyapısı, hem bu teknolojilerin kullanımı hem de hazırlık endeksinde sınıfta kaldı" dedi. Ağ Toplumuna Hazırlık Endeksi'nde geçen yıl 55. sıradan 61'e düşen Türkiye'nin bu yıl da 69. sıraya gerilediğine dikkat çeken Bozkırloğlu, "Türkiye'de ilk kez 2006 yılında yürürlüğe konulan 5 yıllık Bilgi Toplumu Strateji Belgesi hedefleri de kağıt üzerinde kaldı" saptamasını yaptı. Bozkırloğlu, Bilgi Toplumu Strateji Belgesi'nde (2006-2010) İnternet kullanıcı yoğunluğunun 2010 yılında yüzde 51'e çıkmasının hedeflendiğini, ancak 2009 yılında bu oranın yalnızca 2.3 puan artarak yüzde 38.1 olabildiğini kaydetti. Geniş bant abone yoğunluğunun da yüzde 2'den 2010 yılında yüzde 12.5'e çıkarılmasının hedeflendiğini belirten Bozkırloğlu, "Ancak 2007'de bu oran yüzde 6, 2008 yılında yüzde 8.4 olurken; 2009 yılında yüzde 9'da kaldı" dedi.

Bozkırloğlu, Türkiye'de siyasal iktidarların 2001 yılına kadar İnternet'i düzenleme konusunda diğer ülkelere göre müdahaleci olmayan bir yaklaşım benimsediğini, İnternet üzerinden yayılan içeriğe yönelik olarak da ifade suçlarıyla ilgili genel düzenleme sisteminin yeterli olduğunun düşünüldüğünü aktardı. Bozkırloğlu, İnternet'e yönelik ilk düzenlemenin yapılmaya çalışıldığı 4676 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu İle Kurumlar Vergisi Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile ilgili bilgi verdi. Mehmet Bozkırloğlu, bu kanunu Meclis'e iade eden dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in iade gerekçesinden, İnternet düzenlemeleri ile ilgili şu görüşlerini aktardı:

"İletişim teknolojisinde bir devrim niteliğindeki İnternet yayıncılığının en baskın yönü, düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğünün, özgün kanaat oluşumunun günümüzdeki en etkin kullanım alanı olmasıdır... Bu yola gidilmeyerek, yayınların düzenlenmesinin tümüyle kamu otoritelerinin takdirine bırakılması ve Basın Yasası'na bağlı kılınması İnternet yayıncılığının özelliği ile bağdaşmamaktadır."

Bozkırloğlu, Mayıs 2002'de yeniden kabul edilen 4756 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Basın Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu İle Kurumlar Vergisi Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Türkiye'deki kısıtlayıcı basın mevzuatının İnternet'e de uygulanmasını mümkün kılan hükümlerin getirildiğine dikkat çekti. Mehmet Bozkırloğlu, "Buna göre, yalan beyan, hakaret ve 'benzeri eylemlerden' doğan maddi ve manevi tazminat davalarıyla ilgili hükümler, İnternet'e de uygulanabilecektir. Her ne kadar iktidar partilerini temsil eden milletvekilleri tarafından yapılan değişikliğin nihai hedefinin, gerçek dışı haberlerle hakareti önleme olduğu ileri sürülmüşse de, 'benzeri eylemler' deyiminin yoruma fazlasıyla açık olduğu çok açık bir şekilde görülmektedir" diye konuştu.

5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun öncesinde erişim engelleme yöntemi söz konusu olmamasına rağmen 2001-2004 yıllarında mahkeme kararlarıyla Türk Ceza Kanunu'na dayanılarak kapatılan siteler olduğunu kaydeden Bozkırloğlu, bu kapatma kararlarına ilişkin şu örnekleri verdi:

"Türk mahkemeleri Türkiye dışından yayın yapan bir dizi web sitesi hakkında da çeşitli engelleme kararları vermiştir. Bu web sitelerine örnek olarak 'yolsuzluklar.org', 'yolsuzluk.com', 'yolsuzluk.org', 'altinsayfalar.com', 'soygun.com', 'turkbet.com', 'pkk.org', 'superbahis.com', 'bahismerkezi.com', 'cjb.net', 'hizb-ut-tahrir.org', 'al-ummah.org', 'akademya.org', 'cunta.org', 'ucbucuk.com', 'akparti.gen.tr', 'altinrehber.com', 'otuken.net', 'soyuncular.com', 'dindusmanlari.com', 'otuken.org', 'aloihbar.org' gösterilebilir."

Bozkırloğlu, 22 Mayıs 2007'de Resmi Gazete'de yayımlanan 5651 sayılı İnternet Yayınlarına İlişkin Yasa'nın ise İnternet ortamında işlenen belli suçlarla mücadeleyi amaçladığını ve bu suçlara ilişkin süreçleri, içerik, yer ve erişim sağlayıcılar aracılığıyla düzenlediğini kaydetti. İlk bakışta 5651 sayılı Kanun'un temel amacının ceza muhakemesini kolaylaştırmak olduğu düşünülebilirse de, dikkatli bir inceleme ile asıl amacının kanunda sayılan suçları ve etkilerini sona erdirmek olduğunu belirten Bozkırloğlu, "5651 Sayılı Kanun'un 8. Maddesi'nin 4. Fıkrası, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı'nı re'sen (ex-officio) 'idari engelleme kararı' almaya yetkili kılmaktadır. Bunun içindir ki, engelleme tedbiri Ceza Muhakemesi Kanunu'nda anlaşıldığı şekliyle bir koruma tedbiri değildir" dedi.

Bozkırloğlu, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB), Telekomünikasyon Kurumu içinde 2005 Ağustos'unda kurulduğunu ve tümüyle işlevsel olarak 2006 Temmuz'unda çalışmalarına başladığını kaydetti. "Böyle bir birimin oluşturulmasındaki temel amaç, 2559, 2803, 2937 ve 5271 sayılı kanunlara tabi olan iletişimin izlenmesi ve tespit edilmesi uygulamalarında yetkileri merkezileştirmek ve tek bir birimde toplamaktır" diyen Bozkırloğlu, yasaya ilişkin gelen ihbarlar konusunda şu istatistik bilgileri verdi:

"Yapılan ihbarların çoğunluğu (yüzde 55'i), 6 bin 911 ihbarla müstehcenlik hakkındadır. 1498 (yüzde 11) ihbar çocukların cinsel istismarı, 1499 ihbar (yüzde 11) Atatürk'e karşı işlenen suçlar, 1335 ihbar (yüzde 10.7) fuhuş, 668 ihbar kumar, 279 ihbar intiharı teşvik ve kolaylaştırma, 84 ihbar uyuşturucu veya yasaklanmış uyarıcı madde kullanımını kolaylaştırma, 69 ihbar futbol ve diğer sporlarla ilgili müşterek bahis ve 60 ihbar da sağlık için tehlikeli madde sağlanması hakkındadır."

Dünyada İnternet sansürünü inceleyen iki kuruluştan bahsedilebileceğini, bunların Açık İnternet İniyatifi ve Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü olduğunu ifade eden Bozkırloğlu, Türkiye'nin Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün "İnternet düşmanı" listesinde yer alması da "Gözetim toplumu/gözetim altındaki ülkeler" listesindeki yerini koruduğuna dikkat çekti. Dünya'da genel olarak suç olan ırkçılık, şovenizm gibi nefret suçlarının Türkiye'nin gündeminde olmadığını söyleyen Bozkırloğlu, "Uygulamayı gördüğümüzden bunu istemeye de korkuyoruz. Yönetmeliğe eklenecek nefret suçu tıpkı TCK 301 gibi bir uygulama ile fikir ve söylem özgürlüğünü engelleyici bir hal alabilir" diye kaygısını dile getirdi.

Halkın düşündüklerini özgürce dile getirebilmesinin demokrasinin olmazsa olmazı olduğunu vurgulayan Bozkırloğlu, şöyle konuştu:

"Demokrasiden bu kadar çok bahsedip durumu bu raddeye getirebilen iktidar da enderdir. Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) Türkiye'nin Çin ve İran'ı iki kat geçerek dünyanın en çok tutuklu gazeteci bulunan ülkesi olduğunu açıkladı. 'Çin ve İran'da 34 gazeteci cezaevindeyken Türkiye'de bu sayı 57. Geçtiğimiz aralık ayında liste başı 34'er tutuklu gazeteci ile Çin ve İran çekmekte iken Avrupa Birliği adayı Türkiye beş ay sonra bu sayıyı neredeyse ikiye katlamış ve ülkenin basın özgürlüğü taahhütleri ve demokratik imajının meşruiyeti konularında soru işaretleri yaratmıştır' görüşlerine yer verdi."

Mehmet Bozkırloğlu, 22 Şubat 2011 tarihinde Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulu tarafından 22 Ağustos 2011 tarihinde yürürlüğe girmek üzere "İnternetin Güvenli Kullanımına İlişkin Usul ve Esasları" kararının yayımlandığını belirterek, konuya ilişkin şu bilgileri verdi:

"İnternetin güvenli kullanımı veya İnternet'te güvenlik gibi tanımların uluslararası literatürdeki genel kullanımına bakıldığında; 'Siber suçlar, dolandırıcılık ve sahtekarlık', 'Spam, phishing and pharming', 'Virus, solucan, truva atı gibi zararlı yazılımlar', 'Kişisel verilerin güvenliği', 'Çocukların cinsel istismarı' gibi başlıklar öne çıkmaktadır. Yönetmelik ise bu haliyle sadece kullanıcıların kendilerinin seçeceği belirli profiller aracılığıyla, kurum tarafından içerikleri üzerinden sınıflandırılmış, İnternet sitesi ve İnternet uygulamalarının filtrelenmesini düzenlemektedir.

Avrupa Komisyonu'nun 'Güvenli İnternet' programı incelendiğinde, (çocukların ve gençlerin İnternet ve mobil teknolojilerin en büyük kullanıcı grubu olmasından hareketle) çocukların ve gençlerin çevrimiçi korunmasının yanı sıra güçlendirilmeleri/bilinçlendirilmeleri de hedeflenmektedir. Program tarafından devam eden projelerini ve etkinliklerini aktarmak için yayımlanan 'Güvenli İnternet broşüründe', aslında yönetmelikle yürürlüğe giren 'Filtreleme ve içerik sınıflandırma', 5 başlıktan sadece bir tanesidir ve sadece ebeveynlerin kendilerine uygun olan ürünü seçebilmelerini kolaylaştırmak ve karşılaştırma yapmalarını sağlamak için 'ebeveyn kontrol ürünlerinin' incelenmesi ve sınıflandırılmasını içermektedir."

EMO Yönetim Kurulu Üyesi, yapılan bu düzenleme ile ilgili kaygılarını da şu başlıklar halinde dile getirdi:

- İnternet erişim engellemesi otomatikleşecektir.
- Filtreleme engelleme yöntemi herkese uygulanacaktır.
- Sadece web sayfaları değil programlar da engellenebilecektir.
- Herhangi bir anda tüm interneti karartabilecek yapı oluşturulmaktadır.
- Trafik takibi daha ayrıntılı yapılabilir.
- Sistemde oluşabilecek açıklar kişisel verilerin güvenliğini tehlikeye sokabilir.
- Hizmet ücretsizse de orta vadede hız düşümü ya da fiyat artışı kaçınılmazdır."

Sunumların ardından, konuya ilişkin katılımcılardan yöneltilen sorular panelistlerce yanıtlandı. Panel, EMO Diyarbakır Şube Yönetim Kurulu Başkanı İdris Ekmen'in kapanış konuşmasıyla tamamlandı.

Panel, Türk Telekom A.Ş. Doğu II. Bölge Müdürlüğü, D.Ü Mühendislik Fakültesi Bölümü Öğretim Üyeleri, EMO Diyarbakır Şube Yönetim Kurulu ve üyeleri, Dicle Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü EMO Genç üyelerinden oluşan 150 kişilik bir katılımla gerçekleştirildi. ◀

